

forschung u. Schule» — Preyer ellen) *Kuntzemüller* Otto üres könyve («Reform unseres höheren Schulwesen auf nationaler Grundlage» stb.), — *Paulsen* Frigyes («Das Realgymn. u. die humanistische Bildung»), *Jäger* Oscar élénk műve («Das humanist. Gymn. u. die Petition um durchgreifende Schulreform»), mely támadás a gymnasium ellenesei ellen. Van azonban iskolai könyv is ismertette, pl. *Richter* Arthur «Grundriss der philos. Wissenschaften. Erster Theil. Grundlegung der philosophischen Wissenschaften u. Elemente der Logik» 1888. — V. Igen gazdag *bibliographiai* jegyzék befejezi a füzeteket. *b. k.*

A *Revue philosophique de la France et de l'étranger* folyóirat idei első számában a következő közleményeket olvassuk: *Secrétan* l'économie et la philosophie; B. *Bouridon*, la certitude; *Naville*, Remarques sur l'induction dans les sciences physiques. Ösmertette vannak a következő irodalmi művek: *Liébault*: La sommeil provoqué, et les états analogues. *Paulhan*: L'activité mentale et les éléments de l'esprit. F. *Thomas*: La philosophie de Gassendi. Ch. *Richet*: La chaleur animale. H. *Münsterberg*: Beiträge zur experimentellen Psychologie. P. *Siciliani*: Le questioni contemporanee e la libertà morale nell'ordina giuridico.

Az idei második füzet tartalma: A. *Fouillée*, l'évolutionnisme des idées-forces. A. *Binet*, la concurrence des états psychologiques. *Adam*, l'imagination dans la découverte scientifique d'après Bacon. Ösmertette vannak: P. *Janet*: La automatisme psychologique. L. *Dauriac*: Croyance et réalité. A. *Bertrand*: Science et psychologie. *Fouillée*: La philosophie de Platon. *Scotus Noventicus*: Metaphysica nova et vetusta: a return to dualism. (Az álnév alatt *Laurie* edinburgi egyetemi tanár értendő.)

A philosophia helyfoglalása főiskoláink tanrendében az 1889—90. tanév második felében.

1. A budapesti kir. magy. tudomány-egyetemen:

Lubrich Ágost: Általános neveléstan, heti három órán; általános tanítástan, heti két órán.

Medveczky Frigyes: Politikai és társadalmi eszmék története, különös tekintettel a társadalmi és pedagógiai eszmék fejlődésére. heti 4 órán; Biológiai és pszichológiai problémák, tekintettel történetükre, heti két óra. Philosophiai Seminarium, philosophia gyakorlatok, kapcsolatban a hallgatók tudományos dolgozataival, heti egy óra.

Beóthy Zsolt: Poetika, heti három óra.

Pauer Imre: Politikai eszmék és elméletek kritikai fejtegetése, heti két óra; a társadalmi ethika alapvonalai, heti két óra. Psychologia, heti két óra. Paedagogiai problémák fejtegetése, heti két óra.

Kármán Mór: A pedagógiai elmélet története, heti három óra. A psychologia elemei, heti két óra.

Alexander Bernát: Logika, a tudományos módszerek elmélete, heti két óra. Madách, az ember tragédiája, heti egy óra.

Bánóczy József: Az ókori philosophia fejlődésének menete, heti egy óra.

Bokor József: A nevelés és oktatásban történetéből, az egy középiskola és történeti előzményei, heti két óra.

A jog és államtudományi kar bölcsészeti tárgyú előadásai a következők:

Schnierer Aladár: Jogbölcsészet, heti öt óra.

Pulszky Ágost: Jogbölcsészet, heti öt óra.

Nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül, hogy a hazai első tanintézet e félszázévi tanrendjében a bölcsészettörténet csupán heti egy órával van képviselve a metaphysika pedig teljesen hiányszik.

2. Az egri érseki joglyceumban:

Szabó Ignác: Bölcsészeti ethika, heti négy óra.

Martinovich József: Észjogi repetitorium, heti egy óra.

3. A debreczeni ref. főiskola akadémiájában.

Thót Ferenc: Jogbölcsészet, heti négy óra; Bölcsészeti erkölcs- és izléstan, heti három óra; Újkori bölcsészettörténet, heti négy óra.

Osterlamm Ernő: Általános nevelés- és tanítástan, heti három óra.

Géresi Kálmán: Művelődéstörténet, heti négy óra.

Erdős József: Vallásbölcsészet, heti három óra.

4. A sárospataki ref. akadémiában:

Szinyei Gerzson: Neveléstan, heti két óra

Kun Pál: A bölcsészettörténelemből Platon dialektikáját, Aristoteles scholastikáját s a későbbi irányzatokat a görög bölcsészet elenyészéséig, heti négy óra; Európa művelődéstörténetéből Görögország művelődését tekintettel Egyiptomra s az ind hittudományokra, heti négy óra.

Szentmiklóssi A.

E folyóirat 1887. évfolyam, II. és III., valamint az 1888. I. és V—VI. számaiban Szentmiklóssi A. névvel jegyzett közleményeket talált az olvasó.

A ki e nevet viselte, egész nevén *Szentmiklóssi Mudrony Ágnes*, nőm, nincs többé az élők sorában.

Mi megoldottuk egymásra nézve az élet talányát. Soha ki nem mondott, de mindig híven követett credónk az volt, hogy életünk a kölcsönös megértés, az ebből származó örömök forrása legyen. E vágy s az igazság szeplőtlen szeretete vezette őt a philosophiához.

Szeretett elbolyongni velem a középkor csúcsives emlékei közé. Egyaránt lelkesült lovag váraiért, templomaiért s eget ostromló philosophusaiért. Nagyon prózai töredéke az, ide vonatkozó olvasmányaink és beszélgetéseinknek, a mit «Aquinoi Tamás és a scholastika philosophia» czimén, neve alatt talál az olvasó. Hiszen ő csak inspirálta e cikkeket s leírásukat rám bízta, ki a képzelet üdeségének tizedrészével sem bírok, mint birt ő.

Az újabb philosophok közül a kora halált ért Guyau-hoz vonzódott. Végig tudta érezni és élvezni azokat az abstract érveléseket is, melyeket: «Az idő eszméjének kifejlődése az öntudatban» czimen talált itt az olvasó.

Majd ösztönzött, hogy mondjam el saját philosophiai álláspontomat. Így született meg a: «Bölcsészeti feladatok» czimű cikk. Mindhármához megadta nekem a jogot, hogy nevével jegyezve bo-csássam őket világgá.

Az igazság kiolthatatlan szeretete tette kötelességemmé, hogy most e tényekkel beszámoljak.

De még más köze is volt e folyóirathoz. Mikor a kenyérkereset oly súlyosan nehezedett vállaimra, hogy a nappalt tanításban, az éjjelt a napisajtó szolgálatában kellett töltenem s e folyóirat egy évben, az 1887-ikben, egy incidens folytán elvesztette az Akadémia támogatását, egyedül az ő erélye és ragaszkodása mentette meg a Szemlét a megszűnéstől.

Volt neki, mint leveleiben írja: «Egy kis csigaháza, melyben meghúzódott, ha ott kint a vihar tombolt.» Ebbe a kis csigaházba ogadott be engem s mi azt betöltöttük a hit, a remény, a szeretet

melegével. Ha távoztam, mintha örökre távoznám, bucsuzásunk mindennap egyforma meleg s szivreható volt; hazatérésem, mintha újra megnyertük volna egymást, kis családjunk gyönyöreinek szakadatlan sorozata volt.

Aztán, a múlt évi decz. 23-án, midőn néhány órai távollétem után, dolgaim végezésével hazatértem, őt, a ki elbucsuzásomkor mosolyogva azzal biztatott, hogy «nincs semmi bajom, csak menj édes apácska» — halva találtam.

Szivszélhűdés ölte meg. Arcza nyugodt, derült maradt.

Bokor József.

A philosophia világirodalma

az 1887. és 1888. évben.

(Ötödik közlemény.)¹

Bastian A.: Die Welt in ihren Spiegelungen unter d. Wandel des Volkesgedankens. Berlin. Mittler u. Sohn. XXVIII. 480 lap. 8° 9 m.

Bonfiglioli C.: Lo spiritismo nell' umanità. 8° Bologna, Lun. Monti. 6 l.

Buchner L.: Ueber religiöse u. wissenschaftl. Weltanschauung. Lipse. Thomas, 8° III. 75 l. 1.50 m.

Collins M.: Licht auf den Weg (a. d. Engl.) 2. Afl.

Claassen J.: Philos. u. Freiheit. 2 A. Gütersloh, Bertelsmann, 8° 326 l. 2.40 m.

Coste: L'inconscient Études sur l'hypnotisme. 18. Paris, J. B. Baillière et fils. 2 fr.

Dans: The optimism of Ralph Waldo Emerson, an essay. 18. Boston. 2 sh. 6 d.

Donati B.: Intorno al panteismo, al materialismo ed al positivismo contemporaneo: scritti varii, Siena. 350 l. 8° 3 lira.

Druskowitz H.: Zur Begründung einer überreligiösen Weltanschauung. Neue Ausg. von: «Zur neuen Lehre». 53 l. 8° Heidelberg, Georg Weiss, 1.50 m.

Feller M.: Was ist Realismus? Genf. Stopolmohr. 8° 24 l. 0.40 M.

Ferraz M.: Spiritualisme et liberalisme. Paris. 18° 469 lap. 4 márka.

¹ A négy első közlemény a Szemle tavalyi évfolyamában jelent meg.